

Posudek oponenta bakalářské práce

Název: Caudillos modernos optikou konceptu charismatického panství Maxe Webera

Autorka: Aneta Dvořáková

Předkládaná bakalářská práce se zabývá relevantním a originálním tématem charismatického panství v soudobé Latinské Americe. Ačkoliv má tento pojem v daném regionu dlouhou tradici, existuje jen málo prací, jež by jej aplikovaly na současné politické procesy. Tato skutečnost, jež práci propůjčuje originální charakter, je ovšem současně její slabinou, neboť vzhledem k výrazně subjektivnímu charakteru a obtížné definovatelnosti daného konceptu, se jeho využití stává velmi obtížným úkolem, s kterým se autorka popasovala jen částečně.

Konkrétním cílem práce bylo určit, zda ve zmíněných zemích pod nadvládou vybraných prezidentů došlo k vytvoření charismatického panství. Daný cíl je adekvátní a jasně definovaný, ačkoliv nereflektuje název práce, stejně jako většina textu. Ačkoliv název vyvolává dojem, že se práce bude zabývat rovněž fenoménem caudillismu a v teorii mu je věnována také nemalá část, zůstává problematika caudillos modernos zcela mimo výzkumný zájem autorky stejně jako jeho vztah k charismatickému typu panství. To je problematické především s ohledem na samotný výběr případů, kdy autorka sice představuje určitá kritéria volby zkoumaných prezidentů (např. délka mandátu), avšak zásadní by v tomto ohledu měl být spíše caudillistický styl jejich vlády, což autorka zcela ignoruje a nikde neanalyzuje. Vztah mezi moderním caudillismem a charismatickým panstvím tak zůstává zcela nejasný jak v teoretické, tak analytické části. Není tedy jasné, zda autorka automaticky předpokládá, že tito prezidenti jsou představiteli moderního caudillismu a případně na základě čeho tak soudí. Těchto nejasností či nepřesností je v práci vícero. Například kromě výše zmíněného cíle autorka také deklaruje ambici zjistit, „jak by o těchto jevech smýšlel Weber“, což je prakticky nerealizovatelný cíl. Tato skutečnost úzce souvisí s chaotickou strukturou úvodu, kdy autorka skáče od jednoho tématu k druhému a poté se zase vrací jako například při popisu struktury práce, přičemž postup pro naplňování cíle zde není blíže nastíněn. Naopak se zde objevují nepodstatné a nic neříkající informace typu „Literatura a prameny, ze kterých budeme čerpat, budou vybírány tak, aby se věnovaly dané tématice“.

Na druhou stranu je třeba ocenit určitý pokrok v teoretické části, kde autorka již alespoň vyvíjí snahu určit konkrétní indikátory, pomocí nichž následně charismatické panství u vybraných prezidentů Latinské Ameriky v empirické části analyzuje. Přesto však je právě tato část ve vztahu k ostatním poměrně stručná, ačkoliv právě tyto indikátory by si zasloužily hlubšího rozpracování. Ke škodě teoretické části jsou navíc často obtížně srozumitelné či vyloženě nesrozumitelné věty typu „toto nám pomůže pochopit legitimitu autorit, které byly vytvořeny pro chápání toho, jak je možné v systému legitimitu získat“. Na některých místech si poté autorka dokonce protirečí, když nejprve tvrdí, že charismatický vůdce si musí být jistý svými následovníky, avšak následně dodává, že takový vůdce by neměl být považován za osobu, která závisí na svých následovnicích. V tomto ohledu by bylo vhodné osvětlit, jak tedy autorka chápe charismatickou autoritu a její vztah s následovníky a jak se v tomto aspektu liší od tradičního či legálně-racionálního panství.

Pokud jde o samotnou analýzu, je zde znatelný určitý pokrok. Autorka zde již alespoň pracuje s některými koncepty představenými v teorii a celkově předkládaná data a informace reflektují cíl práce. Na druhou stranu argumentace autorky při vyvozování závěrů poněkud pokulhává, neboť řada tvrzení je činěna bez konkrétních zdůvodnění a zůstává tak v rovině spekulace. Příkladem takového nepodloženého tvrzení je, že mučení Daniela Ortegy ve vězení mohlo v lidech vyvolat přesvědčení o jeho roli coby mučedníka a stimulovat tak jeho podporu, avšak žádné důkazy na podporu daného tvrzení zde nepředkládá. Tyto spekulativní části jsou poměrně rozsáhlé, naopak objektivně pozorovatelným indikátorům je věnována o poznání menší pozornost. Takto je například zcela vynechána informace o faktické paralyzaci venezuelského parlamentu venezuelským Nejvyšším soudem, jenž v soudobé Venezuele jde dle výzkumů na ruku exekutivní moci (viz např. Corrales 2015). Závěry se tak z tohoto hlediska jeví poněkud nejednoznačně, neboť většina je převzatá z jiných děl, jež autorka nedoplňuje konkrétními příklady jako například v případě analýzy budování charismatu prezidentem Madurem, kdy sice tvrdí, že od přirozenosti nebyl obdařen charismatem a byl si jej tak nucen budovat skrze televizi a sociální sítě, avšak konkrétní příklady toho, jak to skrze tyto platformy probíhalo zde chybí. Někdy se také zdá, že autorka ponechává na čtenáři, aby si vybral, jakým typem charismatu tedy daný vůdce oplývá. Takto se například u Madura dozvídáme, že se může jednat jak o určení, proroctví, rituální prostředky či vznik zcela nové autority.

Také z hlediska formálního je v práci patrný jistý posun, ačkoliv zde stále nacházíme řadu chyb, překlepů, vynechaných či naopak opakovaných slov.

Přes uvedené výtky je však v práci možné identifikovat určitý posun pozitivním směrem. Zásadní je v tomto ohledu jakési propojení teorie s empirií, kdy autorka při analýze, ačkoliv s řadou nedostatků, pracuje s danými koncepty a drží se stanoveného cíle.

S výhradami tedy doporučuji k obhajobě.

Barbora Vališková

Ve Vrchlabí dne 6.8.2021